

Rīt – stiprāki nekā šodien!

Andris Jaunsleinis

LPS 26.kongress, Smiltene, 2015

Ceturtdaļgadsimta jubileja

- ✿ 1990.gada 21.aprīlī vairāk kā 8000 pašvaldību deputātu uzdeva Augstākajai Padomei jau pirmajā sēdē atjaunot valstisko neatkarību
- ✿ Pašvaldības pierādīja spēju domāt un rīkoties valstiski
- ✿ Kā sākotnējās juridiskās personas tās deva mandātu Latvijas Republikas atjaunošanai

Kvalitatīva pašvaldību izaugsme

- No totalitārisma mantotā tradīcija – uzskatīt pašvaldības par vienādām, valsts nosaka ko darīt, bet pašvaldības uzdoto izpilda
- Pašvaldību būtība – dažādība, daudzveidīgi risinājumi specifiski katrai teritorijai un tās resursiem
- Dalīšanās pa interešu grupām tika paredzēta jau LPS dibināšanas kongresā

Dalīšanās spēks un vājums

- Lai vienotība būtu konstruktīva, tai jāievēro atsevišķās intereses, dalīta interešu formulēšana ir spēka avots
- Nespējot iegūt pārstāvniecību pašvaldību vēlēšanās tika izmantoti citi paņēmieni:
  - Pārvilināšana savā partijā,
  - Vienu reģionu atbalstīšana, citus ignorējot,
  - Galvaspilsētas pretstatīšana pārējām pašvaldībām
  - Dalīšana «perspektīvajās» un «bezperspektīvajās»
  - Centieni apiet LPS finanšu izlīdzināšanas apspriešanā

LPS Finanāņu un ekonomikas komiteja - 1

Panākts, ka Ministru kabinets uzdevis atbildīgajām ministrijām, sagatavojot ar darbības programmu “Izaugsme un nodarbinātība” saistītos Ministru kabineta noteikumu projektus par konkrētiem specifiskajiem atbalsta mērķiem, veikt sasniedzamo rezultātu teritoriālo kartējumu, nodrošināt integrētu pieeju teritoriālās atstumtības riska mazināšanā, nodrošināt pašvaldības ar valsts institūciju informācijas sistēmās uzkrātajiem datiem

LPS Finanšu un ekonomikas komiteja - 2

- Panākts, ka Finanšu ministrija kā Vadošās iestāde konsekventi pieprasa atbildīgajām ministrijām Kohēzijas politikas fondu 2014.-2020. gada plānošanas perioda ieguldījumu teritoriālo analīzi un datu uzkrāšanu.
- Panākta konceptuāla vienošanās ar VARAM un Valsts reģionālās attīstības aģentūru, ka, veicot jebkādas izmaiņas valsts informācijas sistēmās, kurām ir saistība ar pašvaldībām, vienlaikus ir jāveic un no valsts budžeta vai fondu resursiem jāapmaksā nepieciešamie pielāgojumi pašvaldību informācijas tehnoloģiju sistēmās.

LPS Finanšu un ekonomikas komiteja - 3

- Uzsāktas sarunas ar Finanšu ministriju un VID par detalizētu VID rīcībā esošo datu par personu samaksāto iedzīvotāju ienākuma nodokli nodošanu pašvaldībām.
- Uzsākta diskusija ar Finanšu ministriju par pašvaldību tiesībām noteikt papildu ierobežojumus azartspēļu organizēšanai savā teritorijā.
- Panākts, ka VARAM turpmāk nodrošinās pašvaldības ar precīzu informāciju par zemes vienību platībām, kuras neapliek ar nekustamā īpašuma nodokli, ja tās atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, kurā aizliegta saimnieciskā darbība.

Finanšu izlīdzināšana

- Eiropas vietējo pašvaldību hartas ignorēšana
  - Paredzēt ikgadēju atskaiti Saeimā
- Risks, ka pašvaldību daļa kopbudžetā ik gadus samazināsies:
  - Paredzēt vērtēto ieņēmumu proporcionalitāti bruto darba algu kópsummai
- Nepietiekāmi līdzekļi pat minimālo funkciju nodrošināšanai:
  - Minimālo līmeni jāgarantē valsts dotācijai
- Pārmērīgi atskaitījumi no pašvaldībām – donoriem, bremzējot ieinteresētību attīstībā
  - Ierobežot atskaitījuma maksimālo lielumu

Izglītības reforma

- Nepieciešamas strukturālas reformas, ne tikai pedagogu motivācijas uzlabošana
- Jaunā atalgojuma sistēma bez būtiska finansiāla atbalsta pašvaldībām cietīs fiasko:
  - Papildus izdevumi lai saglabātu pieejamību, proporcionāli palielinātu atbalsta pasākumus
  - Atteikties no savietošanas ierobežojumiem un izglītības standartiem pārejas periodā
  - Valdības parāds pirmsskolas izglītībai
- Sasauksim Domes sēdi, kas skatītu izglītību plašākā kontekstā

Aicinām Valsts kontroli uz sadarbību

- Gaidām pārdomātus, korektus un kompetentus VK paziņojumus
- Nav pamatotas prasības ieviest normatīvismu un birokratizāciju katrā pašvaldībā
- Jāatjauno un jāpilnveido VK lēmumu apstrīdēšanas un novērtēšanas procedūra
- Kopīgi sagatavot grozījumus likumos, kas balstītos uz izpratni par pašvaldību autonomiju un novērstu pretrunas likumos par VK ar Latvijas starptautiskajām saistībām

Atteikties no vienotās atalgojuma sistēmas

- Pirms krīzes pastāvošā sistēma bija efektīva un elastīgāka
- Darbinieku motivācijai ir jāatbilst darbaspēka tirgū pastāvošajām tendencēm
  - Izslēgt pašvaldības no vienotās sistēmas
  - Saistīt motivāciju ar rezultativajiem rādītājiem
- Valdība ir sapratusi savas sistēmas neefektivitāti

Par pašvaldību komercdarbību

- Ceļā uz labklājību svarīgs ir katras pašvaldības ieguldījums
- Sasniegums – pamatojumu pašvaldības komercdarbībai noteiks pašvaldības dome
- Birokratizācijas draudi:
  - Obligātu atzinumu pieprasīšana
  - Jaunu darbavietu radīšana daudzajiem pārraudzītājiem
- Pašvaldībām – iespēju līdzdarboties komercsabiedrībās

Vēlēšanu perioda reforma

- Pagarinot periodu līdz 5 gadiem:
  - Vairāk laika stratēģisku projektu īstenošanai
  - Iespēja apvienot budžeta, plānošanas un politiskās atbildības ciklu
- Iespēja apvienot ar Eiropas Parlamenta vēlēšanām
- Arī Saeimas vēlēšanās vēlams ieviest 5 gadu periodu

Akcenti uz pašvaldību sadarbību

- Piemērs – projekts ko LPS īsteno Norvēģu granta ietvaros
- Sadarbības tīkls – forums kurā pašvaldības apmainās ar pieredzi un papildina zināšanas par darba uzlabojuma iespējām
- Salīdzināmo datu bāze lai varētu mērīt panākumus un savlaicīgi konstatēt trūkumus

Kopējo interešu meklēšana

- Starptautiskā pieredze no pašvaldību asociāciju prakses (sakrīt arī ar mūsu pieredzi):
- Īstermiņā viena pašvaldību grupa var gūt «panākumus», ja samazina attīstības iespējas citai grupai
- Ilgtermiņā visas pašvaldības iegūs, ja spēs vienoties

Paldies par uzmanību!